

JÓN KALMAN
STEFÁNSSON
Inima omului

Traducere din limba franceză
de Magda Răduță

POLIROM
2023

Cuprins

<i>Aici sunt poveștile pe care trebuie să le spunem.</i>	<i>7</i>
<i>Un vechi tratat arab de medicină spune că inima omului e împărțită în două, prima parte se numește fericire, a doua, disperare. În care să ne încredem?</i>	<i>11</i>
<i>Fibra cerească a omului?.....</i>	<i>97</i>
<i>Nu e oare viața un grandios instrument pe care Dumnezeu nu s-a mai îngrijit să-l acordeze?</i>	<i>103</i>
<i>Această rană deschisă din miezul existenței....</i>	<i>313</i>
<i>În lumea asta nenorocită se poate trăi doar cât timp mă iubești tu.</i>	<i>317</i>
<i>Cea mai mare tristețe a noastră e că nu mai existăm.....</i>	<i>403</i>
<i>Unde să se sfârșească moartea, dacă nu într-un sărut?.....</i>	<i>407</i>

Ranfluarea epavei se anunță dificilă, unul dintre cele două catarge fiind înfipt în fundul râului Pollur și înțepenit acolo.“

Și uite, catargul e înțepenit la fundul apei, marea refuză să dea drumul prăzii. Pe lângă acestea, mai sunt și alte lucruri surprinzătoare. Firește că noi cunoaștem bine marea, trăim pe o insulă, oceanul e singurul nostru vecin, singurul dușman cu care să ne măsurăm, vecin primejdios și fără milă, îl ucide într-o clipită pe cel ce n-are destulă grijă sau se pierde în gânduri. Dar la cruzimea asta, la această lipsă de orice umbră de îngăduință, să condamni la moarte niște marinari străini doar fiindcă au uitat sau nu au avut grijă să pună lest în cală la miezul nopții, firește că erau obosiți după ce terminaseră în sfârșit cu descărcatul, erau frânți și căpitanul nu mai urcase la bord, au căzut pradă ispitei de a uita și lipsei de grijă, cruzimea asta să ajungă până la Pollur, care e în cea mai mare parte a timpului neted ca oglinda, la asta chiar nu ne-am fi așteptat. Sigur că s-a mai întâmplat să cadă oameni în apa Pollurului și să-și piardă viața, să-și lase zilele acolo, printre pești și uitare și tăcere, uite primăvara trecută de pildă, casierul și doi angajați de la prăvălia lui Magnús au plecat vâsbind pe Pollur, intrase în apele lui un banc de heringi, s-au învoit de la prăvălie și au ieșit cu barca, scoteau prada cu lopețile, bucuroși peste poate, li se auzeau hohotele de râs de pe uscat, apoi și strigătele la fel, când casierul și-a pierdut echilibrul și a căzut în marea liniștită. Barca s-a răsturnat când ceilalți doi au încercat să-și ajute tovarășul, oamenii de pe uscat n-au întârziat să găsească o barcă și să le vină în ajutor, dar a fost și așa prea târziu, cei doi se țineau de chila

răsturnată a bărcii, înțepenți, muți și înghețați, și lângă ei plutea pe burtă corpul casierului, cu fața spre fundul apei, de parcă ar fi încercat să descifreze un mesaj.

E un spectacol apăsător și prea puțin plăcut să ai tot mereu în față o corabie răsturnată, cu chila îndreptată spre cer ca un cuțit lat sfâșiind văzduhul. Toată măreția care face o navă să-și merite numele, libertatea care-i umflă pânzele, muzica pe care o simți legănându-te când plutește pe valuri, toate acestea dispar, o corabie scufundată e o josnicie, o umilință care-ți sare în ochi și-ți tulbură inima. Văzduhul e aproape nemișcat când ne trezim, iar vestea întâmplării se răspândește ca fulgerul. Când Helga iese în prag, urmată de Andrea care arată cu degetul, ca și când ar fi nevoie să arăți cu degetul către moarte și către umilință, abia a trecut puțin de șase dimineața, dar trei bărci plutesc deja în apropierea epavei, se leagănă ca niște copăițe mititele, dacă le compari cu uriașa chilă. Văzduhul e aproape nemișcat, dar marea păstrează în ea amintirea tulburării de azi-noapte, furia nu i-a trecut cu totul, și când Helga duce la ochi binoclul pe care i l-a adus băiatul la rugămintea ei, vede un bărbat care lovește în coca vasului de parcă bate la ușă, hei, e cineva acasă? Da, răspunde moartea, eu sunt mereu acasă, n-ai să găsești niciodată ușa închisă, fii totdeauna binevenit, îmbrățișarea mea e mai largă decât a vieții.

El a... începe băiatul, sunt toți de-acum în fața pragului, el a rămas pe una dintre trepte ca să le lase loc femeilor, Ólafia e cea mai aproape de poartă, Helga cu binoclul și Andrea lângă scări, se ține cu mâna dreaptă de cotul stâng, are o lumină cenușie în păr și își mușcă buzele. Cine se uită spre Pollur își mijeste ochii ca să vadă

ce ea nu vrea să vadă, spectacolul pe care l-a descoperit când a ieșit din odaia ei de la subsol, înainte de a-și da seama că nimeni nu știe încă nimic. El a... începe iar băiatul, Andrea se uită la el, privirile li se întâlnesc, se uită la el așa de blând, încât nu mai zice nimic, un șuvoi de lacrimi îi urcă în piept, îi ajunge în gât și îi frânge cuvintele. De-acum doar șovăie, trebuie să-și înghită saliva ca să continue, să pronunțe cuvintele fără să le strice, simte o ciudată bucurie văzând blândețea din privirile femeii, dar îi e și rușine că e în stare să simtă bucurie într-o clipă ca asta, când moartea le sare în ochi colo pe Pollur, chila vasului e un pumnal care taie viața în bucăți, s-au înecat oameni, existența lor s-a șters de pe fața pământului și undeva dincolo de mare au să fie jeliți de alți oameni, copiii lor au să întrebe despre cel ce n-are să se mai întoarcă niciodată, viața lui nu va mai fi decât amintire, mângâierea se va preface în durerea unei absențe, și tocmai în clipa asta se găsește el să simtă un fel de bucurie, un fel de adâncă tandrețe. El a... o ia de la capăt băiatul, a urcat la bord sau a rămas să doarmă aici? Helga lasă încet binoclul în jos, Ólafia face un pas mai încolo, o prinde pe Andrea de braț cu mâinile ei mari și obosite, o ține strâns, pentru unii viața e o prăpastie, unde e mâna care mă va prinde când am să cad? Nu, răspunde Helga, cu binoclul atârnat de gât, omul care lovea în coca vasului s-a oprit, nu se mai ceartă cu moartea, nu-i mai arată pumnul, și bărcile se leagănă nehotărâte la marginile epavei, John s-a întors la nava lui, spune Helga. Ólafia începe să suspine, ce bărbat frumos, zice, și Andrea o strânge în brațe, uite, plângi pe umărul meu, spun mâinile ei, și Ólafia plânge. Plânge în hohote, chiar dacă nu l-a cunoscut de-adevăratelea pe căpitanul

John Andersen, obișnuia să bea o cafea la cârciumă, îi spunea câte-o glumă pe care i-o traducea Helga, urmată de o grămadă de zâmbete, le povestise despre motanul lui, care era de fapt încă un motănaș, povestea blând, cu umor și cu tandrețe, doar bărbații buni la suflet sunt în stare de asta, avea ochi așa frumoși, acum e mort, cum să nu fie, l-a luat marea. Ólafia plânge. Helga, care-l prețuia mult pe John Andersen, rămâne aproape nemișcată, o mângâie pe umăr pe Ólafia, știe bine că nu moartea căpitanului o jelește ea, nu pierderea de față, nu rana asta care se lărgeste de-acum aici în pragul lor, ci viața ei, traiul de atâția ani, copiii plecați în America și nepoții care cresc și pe care n-are să-i vadă de bună seamă niciodată, degetelele lor n-au să-i atingă niciodată obraji plini. Îl plânge pe Brynjólfur, bărbatul înalt și în putere care o strângea în brațe acum mai mult de douăzeci de ani și care, puțin câte puțin, n-a mai strâns-o, ca și cum s-ar fi făcut urâtă și neînsemnată, atâta e de nedrept totul, atât de nesfârșit de dureros, mamă, hai să stai la noi, îi scrie Áki, fiul ei, dar n-ar putea să-l părăsească pe Brynjólfur, care bea atâta, care e atâta de nefericit, e cu neputință să-l lase și să plece, și curând are să-și strângă iar în brațe bărbatul, fără îndoială, fără nici o îndoială, fără nici urmă de îndoială. Andrea îmbrățișează strâns trupul lipsit de farmec al Ólafiei, nu înțelege nici jumătate din cuvintele pe care le mormăie, întrerupte de sughițuri, dar înțelege lacrimile, și încă cum le înțelege, așa-i, fără îndoială, murmură ea mângâind-o pe spate pe femeia cea necăjită, fără nici urmă de îndoială. Helga se uită la ele, binoclul îi atârnă de gât, pare un pic adusă de spate, lucru foarte neobișnuit la ea, poate ar avea și ea nevoie de un umăr pe

care să se sprijine, dar nu e în stare să-l ceară, și de fapt pe ce umăr ar putea ea să se sprijine, se găsește pentru toată lumea câte unul? O mângâie din nou pe Ólafia, repede și hotărât, dragă, zice, și Ólafia hohotește și mai tare. Coboară în port, îi cere Helga băiatului, și adu-ne vești, eu am s-o trezesc pe Geirþrúður. Plânsul Ólafiei se mai domolește.

Băiatul plănuiește să coboare cu pas grăbit spre port, dar se trezește fără să vrea alergând. Oamenii s-au strâns la Neðribryggja, în Rada de Jos, unii muncesc la descărcat marfă, dar lucrul abia se mișcă, oamenii nu fac decât să se uite spre Pollur, spre chila vasului englez, spre bărcile care se clatină, trebuie spus că e ora de pauză, de băut cafea, câteva pâlcuri de femei se uită și ele de lângă albiile de sărat pește. Parcă ar fi înțepenită, nu se mai clintește, spune unul dintre oamenii care au vâslit până în apropierea epavei. Băiatul ajunge în clipa asta, în goană, și totul se oprește. Ajunge în goană, pătrunde în mijlocul șușotelilor, în miezul morții care dă târcoale, și toate privirile se întorc spre el. Nu le deslușește fețele, adunarea de oameni e pentru el o mulțime fără chip, o grămadă care-l țintuiește cu privirea și, când întreabă, îi întreabă pe toți ca și cum n-ar întreba pe nimeni. E foarte sigur că nici un membru al echipajului n-a supraviețuit? Mai întâi nu primește nici un răspuns, unii continuă să se uite țintă la el, alții stau cu ochii în jos, dar deodată un bărbat hârâie din gât, un bărbat care stă în picioare și alți doi de lângă el fac la fel, chiar lângă băiat, primul bărbat hârâie din gât de două ori și scuipă. Ea te-a trimis să afli ce și cum? întreabă, uitându-se la tovarășii lui, cerându-le un ajutor care nu întârzie să vină. Băiatul nu răspunde nimic, aproape

ca și cum n-ar fi auzit întrebarea, se mulțumește să se uite la bărbatul care adaugă păi acuma, băiete, o să trebuiască să te ocupi tu de ea până-și găsește alt căpitan, doar pentru asta te-a luat sub aripă, nu? Mânia și ura care dau în clocot în sufletul băiatului sunt doi pumni încheștați, dar nu izbuteste să spună nimic, nenorocitele de vorbe îi rămân înțepenite în gât. Guðmundur, se aude un glas de femeie în apropiere, chiar dacă ești la fel de prost precum cel mai idiot dintre peștii ăștia, ar trebui măcar să ai atâta bun simț încât să arăți un pic de respect pentru un marinar care s-a înecat, dacă ai avea un câine, și lui i-ar fi rușine cu tine. Haide, haide, zice moale Guðmundur, apropiindu-se de tovarășii lui, nu mai avem voie să glumim și noi? Băiatul își ridică ochii spre femeie și se străduiește să îi mulțumească din priviri, o cheamă Bryndís, a avut doi soți și pe amândoi i-a pierdut pe mare, își crește singură cei trei copii și nu se descurcă rău deloc, ceea ce e motiv de uimire pentru mulți. Toți s-au înecat, zice femeia către băiat, cu blândețe îi zice. Privirile li se întâlnesc, unii oameni nu ajung să-i cunoască niciodată pe aceia pe care ar trebui să-i cunoască.